

Становлення та розвиток інституту відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції в Україні

Єгор Василенко

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: e_vasylenko@ukr.net,

ORCID: 0000-0001-5969-1473

Вікторія Сидор

науковий керівник, д.ю.н., професор,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Перший конкурентний Закон України «Про обмеження монополізації та попередження недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» (далі – Закон N 2132-ХІІ) [2] був прийнятий у період формування держави в лютому 1992 р. та поклав початок розвитку абсолютно нової галузі в українському законодавстві.

Цей закон приділяв увагу таким питанням, як зловживання домінуючим становищем, дискримінація суб'єктів господарювання державними органами та методи «недобросовісної конкуренції», які один суб'єкт господарювання застосовує по відношенню до іншого та відповідальність за порушення конкурентного законодавства.

Наступним кроком було створення Антимонопольного комітету України (АМКУ) відповідно до закону, що набув чинності у 1993 р. (Закон України «Про Антимонопольний комітет України» далі – (Закон N 3659-ХІІ) [4].

Одне з перших дисертаційних досліджень «Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства в Україні» було здійснено Л.Р. Білою в 1996 р. [3] на базі Закону “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності” в якому охарактеризовано склади правопорушень, порядок притягнення до відповідальності, особливості правового статусу Антимонопольного комітету України.

Можна погодитись з автором, що антимонопольне законодавство, як таке, не могло і не потребувало розвитку в умовах соціалістичної системи, панування державної власності і адміністративно-командного диктату в суспільстві.

Оскільки незалежність України від Радянського Союзу було проголошено в 1991 р., наступне десятиріччя відзначилось економічним спадом та інфляцією, коли країна намагалася запровадити ринкову економіку.

Свобода підприємницької діяльності була закріплена в статті 42 Конституції України, включаючи державне забезпечення захисту конкуренції у підприємницькій діяльності через недопущення зловживання монополічним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції [1].

Подальший розвиток конкурентного законодавства ознаменувався

прийняттям у 1996 р. окремого Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (далі – Закон N 236/96-ВР [5], яким було врегульовано та розширено положення про недобросовісну конкуренцію та відповідальність за її порушення.

Також запроваджено адміністративну відповідальність за порушення антимонопольного законодавства, що знайшло своє відображення в Кодексі України про адміністративні правопорушення [6].

Результатом наступного прогресу конкурентного законодавства стало прийняття у 2001 р. Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон № 2210 III) [7], який виокремив економічну конкуренцію, як окрему складову конкурентного законодавства та відповідно, визначив санкції за порушення економічної конкуренції.

Закон № 2210-III розроблений на основі європейських конкурентних законів з огляду на взятий Україною курс на інтеграцію до Європейської спільноти.

Як справедливо зазначає в своїй науковій праці В. В. Ліпинський, пропорційність санкцій за порушення конкурентного законодавства означає, що, крім виняткових обставин, за підсумками застосування конкурентного законодавства суб'єкти господарювання не мають втрачати можливість вести підприємницьку діяльність та належним чином конкурувати на справедливих умовах.

Тобто, вплив штрафів на фінансовий стан та платоспроможність суб'єктів господарювання не має підривати безповоротно їх підприємницьку діяльність з фактичним виведенням їх з ринку [8].

Вважаю, що вказаний В.В. Ліпинським «принцип пропорційності» виду порушення, фінансового стану суб'єкта господарювання та потенційна вигода від вказаного порушення, має бути співмірним з розміром штрафу, який накладається регулятором.

Конкурентне законодавство динамічно і безперервно розвивається. Результатом проголошення курсу на євроінтеграцію стало укладення 21.03.2014р. Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [9], Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, яка покладає на України низку зобов'язань щодо системного реформування законодавства, в тому числі, конкурентного.

Подальша адаптація українського законодавства спрямована на впровадження найкращих європейських практик задля сприяння розвитку здорового конкурентного середовища, засад добросовісної та ефективної конкуренції, а також вдосконалення функціонування системи державних органів в сфері захисту конкуренції.

Ключові слова: Антимонопольний комітет; штраф; конкуренція; порушення; відповідальність.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Про обмеження монополізації та попередження недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18 лютого 1992 року N 2132-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 21, ст.296.
3. Біла Л.Р. Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства в Україні., 1996. С. 1–10.
4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 50, ст.472.
5. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, ст.164.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122.
7. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 12, ст.64.
8. Ліпінський В.В. Адміністративно-правові заходи відповідальності за порушення конкурентного законодавства: питання тлумачення: № 67 (2021): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право/. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/250255>.
9. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яку ратифіковано: Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, ст.2021.